

Višinskė Puovėla gimtāsis noma, memoriālais muzejios Ušnienu

ŽELVĪTĒ DANGUOLĒ
SUNGAILIENĒS LORETAS
PORTĒGRAPĒJĒS

Je nežēnuosi, kuo važiouji i Ušnienu, tou kaima gali ēr pravažioutē – nedēdēlis un, vuos kelēs suodības. Mes šī karta važioujem i vēsēms lietovems švēnta vēita – lietoviu tautēnē atgēmēma žadintuojē Višinskė Puovėla (1875–1906) gimtēnē ēr kaima, katramē 1883–1900 m. gīvena ēr kortē pradiejē rašitujē Žemaitē (Beniuševičiūtē-Žimantienē Julējē, 1845–1921).

Tas kaims – Kelmēs rajonē, pri kelē Užvēntis–Kuršienā. Pēitvakarēnie anuo posie tek Vēntuos intaks Ušna. Neabejuotēnā, ka nu tuos opēs īr kelēs ēr kaima pavadēnēms.

Vos ivažiavē i kaima, pradēdam ēiškuotē Višinskė Puovėla memoriālēnē muzejiaus. Kelē klaustē nerēk – truobas kaimē tik kelēs, ruodīklēs i muzejio pastātīs, vuo ēr kelalio, katrou važioujem, isibiegietē nerēk. Tas muzejios – Kelmēs krašta muzejiaus padalinis. Reklaminēiūs leidēniūs noruodīta, ka, je nuori aplonkītē muzejio, ap-

Višinskė Puovėla memoriālēnē muzejiaus ekspozicijēs fragmentā

veizietē anuo ekspozicijēs, īš onksta torietomi paskombintē telepuono (8 ~ 427) 59 721 (muzejelio rūpēnas šalēp anuo gīvenonti Žemaitēs pruoanūkē Janavičienē Eldiuona).

Mes īš onksta nesosētarē, bet i muzejio, ka ē šeštadēini, patekuom – anuo prīveizou darbuotuojē kāp tik viedēna patalpas.

Muziejielis gimtājemē P. Višinskė nomē veik jau nu 1960 metu. Apveizēdam ekspozicijēs, katruos īšdiestītās nedēdēlē senuos, tradicēnēs žemaitiu arkitektūras nomelē vēsuos patalpuos, gali pri-sēmintē ne tik P. Višinskė, bet ēr Žemaitēs svarbiausius gīvenēma īvikius, kūrība, tū dvijū švēisiū žmuoniū draugistē ēr kt.

I Ušnienuos užsok ne tik pavienē lonkītuojē. Tonkē anuo aplonka muokslēviu, literatu ekskursējēs. Daug žmuoniū čē sotraktē ēr muzejielio vīkstou kasmetēnēs Žemaitēs literatūrēnēs premējēs, katra īr skērama už geriausi metu pruozas kūrēni, iteikēma rēngēnē. Vīkst anēi ēr Užvēntie, kor tēp pat kūri laika īr gīvenusi Žemaitē.

Apveizējam, apeitam muzejieli, paminklieli, katros primēn, ka čē, Ušnienuos īr gīvenusi Žemaitē, apduovēnuojem suodība prīveizon-tius žmuonis naujāsēs žornala „Žemaitiu žemē“ numerēs, ēr, atsi-sveikēnē so maluonēs tuo kaima žmuonim, sokam tuoliau.

Važioujint mintis aplē Višinski Puovėla, Žemaitē, anū gražē draugistē vēs neapleid. Atmintie viel ēr viel īškēlst priš kelis metus leidēnie „Nemunas“ (2005 m. lēipas 14 d. (Nr.27 (64-505) pars-kaitīs Mairuonē lietoviu literatūras muzejiaus direktuorēs, poetēs RUSECKĀTĒS ALDUONAS straipsnis „ŽEMAITĒS IR VIŠINSKIO SENAMADIŠKOS DRAUGYSTĒS MITAS“. Graži pruoaga šī karta kelēs tuo straipsnē īštraukas ēr pacitoutē:

„Kai jiedu pirmą kartą susitiko, Povilas buvo vienuolikametis berniūkštis, Julija – 41 metų moteris. Dabar kažkur, anapusbėje jie – vienmečiai, turbūt vienminčiai, labai artimi, numynę takus literatūroje, publicistikoje ir gyvenime. [...] Vienuolikmetis Poviliukas būsima kaimynę Juliją Žymantienę sutiko 1886 m., kai Žymantų šeima atsikraustė gyventi į Ušnėnų kaimą (Kelmės r.) Tokia buvo lemtis – jiems susitikti. Nors Vaižgantas prie Žemaitės kapo Marijampolėje 1921 m. gruodžio mėnesį pasakė, jog niekas Beniuševičiūtės „nedarė“ Žemaitė. Ji pati tokia gimė mūsų žemėje, ji buvo

Višinskė Puovėla memuorialėnė muziejiaus ekspuozicėjės fragmentā

tarsi koks aukso grynuolis, tarsi stebuklas, kurį suformavo Lietuvos aplinka (kaip padaro ir daugiau tokių dyvų), tik kiti negauna progos pasireikšti, o Žemaitėi buvo, kas padėjo...

Povilo pagalba prasidėjo greitai, nors jis draugavo su Žymantų vaikais, bet iš Šiaulių gimnazijos parveždavo draudžiamos spaudos paskaityti ir Žemaitėi. Ji tiesiog negalėjo iš to šulinio atsigerti – troško ir troško dar skaityti, dar... Tas legendinis pasakojimas apie kūrybos pradžių mums visiems žinomas, bet priminsiu. Julija paskaitė „Varpe“ G. Petkevičaitės-Bitės apsakymą ir garsiai tarė Povilui, kad ir ji galėtų taip parašyti... Višinskis įsikirto šios minties, nepaleido kaimynės, kol ji neparašė apsakymo „Piršlybos“, kuris buvo išspausdintas „Tikrajame Lietuvos ūkininkų kalendoriuje metams 1895“ jau kitu pavadinimu – „Rudens vakaras“ ir Žemaitės slapyvardžiu. (Ir Višinskio publicistiniai straipsniai pasirodė spaudoje tais pačiais metais.) Pamačiusi išspausdintą savo apsakymą, Julija džiaugėsi, didžiavosi, negalėjo patikėti, dėkojo Povilui, nors prie teksto pirštus buvo „prikišęs“ ir J. Jablonskis – taisė kalbą, Višinskio paprašytas. Tuo metu išspausdintas kaimo moters tekstas prilygo stebuklui arba kokiam nedideliam Ušnėnų kaimo žemės drebėjimui...

Julija užsidėgė, atsipalaidavo nuo darbų, ėmė intuityviai suvokti savo misiją – privalo rašyti apie viską, ką patyrė, ką mato, žino, pažįsta, ką sugalvoja. [...] Taip ir vinguriavo Žemaitės kūrybinis kelias „per Višinskio rankas“. Ji parašydavo visą apsakymą ar dalį, siųsdavo Povilui, prašydama: „(...) atrašyk, mano vaikeli, netingėk, nes man be Tavęs ilgu ilgu, neturiu niekam paskaityti, kad kas papeiktų“ (iš 1897 spalio mėnesį rašyto laiško). Višinskio tikslas buvo ugdyti Žemaitės talentą, jis tikėjo, jog tai rašytoja iš pašaukimo ir ji užims deramą vietą jaunos literatūros istorijoje. Taip apie Žemaitę rašė draugams. Todėl viską, ką Julija jam siuntė, jis skaitė su didele atida ir rašė nepatyrusiai rašytojai savo komentarus. Gydydamasis Jaltoje nuo tuberkuliozės, Višinskis gavo apsakymo „Petras Kurmelis“ fragmentą: skaitė, nepatiko, nebuvo individualių veikėjo bruožų, negyva. Lėkė į Ušnėnus laiškas su nuoširdžiausia kritika, paaiškinimais, pamokymais, visada atsargiais, taktiškais – bijojo subarti, supeikti, kad rašytoja neišsigastų. Apie Kurmelį jis

(Nukelta į 42 p.)

Įnformacėnė lėnta pri Višinskė Puovėla memuorialėnė muziejiaus sėinas

Memuorialinis paminklos Ušnėnūs, katros įnformou, ka Ušnėnūs 1883–1900 m. gīvena ėr kortė pradiejė rašituojė Žemaitė (Beniušėvičiūtė–Žimantienė Julėjė)